

Przykłady pomocy zagranicznej, która przyniosła negatywne skutki

7 lipca 2022

W swoim eseju z 1850 roku, „Co widać i czego nie widać”, Frédéric Bastiat wyjaśniał, że „w sferze ekonomii każdy czyn, zwyczaj, instytucja, prawo pociąga za sobą nie jeden, lecz całą serię skutków”. Nieprzewidziane konsekwencje zmieniają dobre intencje w złą politykę, czego świetnym przykładem jest pomoc zagraniczna.

Dobre intencje Mansy Musy mogą zostać uznane za pierwszy przypadek nieudanej pomocy zagranicznej. Znany jako „władca kopalni Wangary”, Mansa Musa I rządził Imperium Mali pomiędzy 1312 a 1337 rokiem. Handel złotem, solą, miedzią i kością słoniową uczynił Manse Musę jednym z najbogatszych ludzi w historii.

Jako praktykujący muzułmanin, Mansa Musa zdecydował się odwiedzić Mekkę w 1324 roku. Szacuje się, że jego karawana składała się z ośmiu tysięcy żołnierzy i służących. Inne szacunki mówią o sześćdziesięciu tysiącach ludzi w tym dwunastu tysiącach niewolników niosących czterdzieści osiem tysięcy funtów złota i stu wielbłądach, każdy obładowany trzystoma funtami złota. Dla jeszcze lepszego efektu kolejnych pięciuset służących na przedzie karawany niosło złoto ważące między sześć a dziesięć i pół funta. Sumując te szacunki można przyjąć, że wiozł on przez kontynent afrykański trzydzieści osiem ton złota, czyli ekwiwalent dzisiejszych rezerw złota banku centralnego Malezji i więcej niż w swoich skarbcach przechowują banki centralne Peru, Węgier lub Kataru.

W trakcie swojej podróży Mansa przebywał przez trzy miesiące w Kairze. Każdego dnia rozdawał złote sztabki biednym, uczonym i

miejscowym oficjelom. Emisariusze Mansy odwiedzali bazy, płacąc za wszystko złotem. Arabski historyk Al Makrizi (1364-1442) określał dary Mansy Musy jako „zachwycające oko swoim pięknem i splendorem”. Jednak radość z podarków trwała krótko. Napływ złota był tak wielki, że cena lokalnego kairskiego złotego denara spadła o dwadzieścia procent. Miastu zajęło dwanaście lat, aby uporać się z presją inflacyjną, do której doprowadziła dewaluacja.

Od tego czasu niezamierzone konsekwencje dobrych intencji pomocy zagranicznej pojawiały się regularnie. Oto kilka bliższych naszym czasom historycznych przykładów:

1. W latach 50. i 60. XX wieku pod egidą programu Food for Peace – stworzonego przez Dwighta D. Eisenhowera w 1954 roku – rynki Indii, Pakistanu i Indonezji musiały konkurować z masowym napływem dotowanych produktów rolnych ze Stanów Zjednoczonych. Dotacje doprowadziły do bankructwa tysięcy lokalnych rolników i zahamowały rozwój rolnictwa w tych krajach na dziesięciolecia.

2. W 1971 roku władze norweskie przeznaczyły dwadzieścia dwa miliony dolarów na zakład przetwórstwa rybnego w Kenii na jeziorze Turkana. Celem był eksport ryb i zapewnienie zatrudnienia osobom z okolic Turkana, mimo że byli oni nomadami nie mającymi wiedzy ani chęci potrzebnych do zajmowania się rybołówstwem. Co więcej, koszty sprzętu chłodniczego i wody pitnej były bardzo wysokie. Zakład zamknięto po kilku dniach.

3. Bank Światowy pożyczył Tanzanii ponad dziesięć milionów dolarów na rozwój przetwórstwa orzechów nerkowca. W rezultacie do 1982 roku Tanzania posiadała jedenaście fabryk mogących przetworzyć trzy razy więcej orzechów, niż kraj był w stanie zebrać w ciągu roku. Co więcej, bardzo szybko sześć z nich zostało unieruchomionych przez brak części zamiennych, natomiast pozostała piątka pracowała na mniej niż dwudziestu procentach swojej mocy przerobowej. Tanzanii bardziej opłacało

się wysyłać surowe orzechy nerkowca do Indii, gdzie były one przetwarzane.

4. W 1995 roku, w trakcie wojny domowej w Sudanie, Christian Solidarity International zaczęło wpłacać okup wynoszący między sto a pięćdziesiąt dolarów za dinkijskich niewolników pojmanych na południu kraju. Wkrótce bardziej opłacalne stało się „sprzedawanie” niewolników zamożnym Europejczykom i północnym Amerykanom, niż odsprzedawanie ich na północ za piętnaście dolarów. Dynamika dobrych intencji zachęciła rynek i handlarzy niewolników do brania większej ilości osób w niewolę.

Obok problemu niezamierzonych konsekwencji pojawia się też problem bodźców, jakie generują organizacje zajmujące się pomocą międzynarodową. W 2019 roku Devex opublikował serię śledztw pod nazwą „Co poszło nie tak?”

Organizacja, będąca platformą komunikacji i największym dostawcą zakontraktowanych usług dla międzynarodowego sektora rozwoju, donosiła, że na terenie samej tylko Kenii na przestrzeni dziesięciu lat porażkę ponieśli dwadzieścia dwa projekty w sektorach „służby zdrowia, edukacji, równości płci, mieszkalnictwa i adaptacji do zmian klimatu”. Devex dochodzi do kluczowej konkluzji, dlaczego powtarza się wciąż te same błędy: w branży, która przywykła do nagradzania większymi funduszami wiadomości o dobrym rozwoju spraw, organizacje pomocowe mogą być niechętne do uznawania wad projektu lub co gorsza jego porażki.

Czy zatem wynikająca z dobrego serca pomoc zagraniczna działa? Wbrew argumentowi Jeffreya Sachsa za zwiększeniem wydatków na pomoc zagraniczną, ekonomista William Easterly twierdzi, że „zachód wydał w ciągu ostatnich dziesięcioleci 2,3 biliona dolarów na pomoc zagraniczną (...) z tak wiele wynikającego ze szlachetnych pobudek współczucia nie wynikła poprawa warunków życiowych ludziom w potrzebie”.

Pomimo że wiele osób, jak na przykład Bill Gates, twierdzi, że pomoc zagraniczna jest jednoznacznie dobra, to przepływy kapitału z krajów rozwiniętych w większości zasilają skorumpowane władze w biednych krajach i tym samym ściągają z nich odpowiedzialność przed ludźmi, którzy są najbardziej potrzebujący. Co gorsza, hamuje to reformy potrzebne krajom do włączenia się w światowy handel w warunkach istnienia właściwych instytucji i uwolnienia od biurokratycznego brzemienia. Ostatecznie to właśnie one są najlepszymi narzędziami pomagającymi w osiągnięciu rozwoju.

Agencje międzynarodowego rozwoju wydają się nabierać świadomości na temat wpływu niezamierzonych konsekwencji swoich działań. Niemniej jednak samo to nie wystarczy. US Government Accountability Office doniosło, że w 2015 roku sześć największych organizacji pomocowych tylko w dwudziestu ośmiu procentach osiągnęło zamierzone cele, jeśli w ich ocenie uwzględnimy skutki uboczne nieprzewidzianych konsekwencji.

Bardzo często nieprzewidziane konsekwencje ostatecznie niszczą dobre intencje tych, którzy nie zapomnieli o tym co widać i czego nie widać, o czym pisał Frédéric Bastiat. Niestety jak zauważył Milton Friedman „jednym z naszych największych błędów jest ocenianie danej polityki lub programu na podstawie ich intencji, nie zaś na podstawie rezultatów”.

Nie chodzi tutaj o porzucenie solidarności, ale o zdobycie wiedzy, która umożliwi bycie bardziej efektywnym w szlachetnej działalności, jaką jest pomoc osobom w potrzebie.

Autorstwo: Orestes R. Betancourt Ponce de León

Tłumaczenie: Jakub Konończuk

Źródło zagraniczne: FEE.org

Źródło polskie: Mises.pl

Źródłografia

1. <http://prohibita.pl/p118,ksiazka.html>
2. <https://www.jstor.org/stable/2084615>
3. https://pl.wikipedia.org/wiki/Mansa_Musa
4. <https://www.bbc.com/mundo/noticias-42641300>
5. <https://www.smithsonianmag.com/smart-news/richest-man-who-ever-lived-180971409/>
6. <https://www.britannica.com/biography/Musa-I-of-Mali>
7. <https://smartasset.com/insights/four-people-who-singlehandedly-caused-economic-crises>
8. <https://www.smithsonianmag.com/smart-news/richest-man-who-ever-lived-180971409/>
9. https://www.worldhistory.org/Mansa_Musa_I/
10. <https://www.bullionvault.com/gold-news/infographics/worlds-central-bank-gold-reserves-interactive-map>
11. <https://pl.wikipedia.org/wiki/Al-Makrizi>
12. <https://www.nbcnews.com/id/wbna22380448#.X5BGTvlKg2w>
13. <https://www.cato.org/sites/cato.org/files/pubs/pdf/pa065.pdf>
14. <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1986/04/05/how-not-to-aid-african-nomads/df2edbff-7294-46dd-abf1-fc3dc13b36ff/>

15 .

<https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1984/11/19/tanzania-symbolizes-failed-growth-model/b79853ec-995c-41f5-8d70-58208c5b5ddb/>

16 .

<https://www.washingtonpost.com/archive/politics/2002/02/26/ripping-off-slave-redeemers/75b4d32e-e7da-417f-a293-87768c0294f4/>

17 .

<https://www.theatlantic.com/past/docs/issues/99jul/9907sudanslaves2.htm>

18. <https://devex.shorthandstories.com/what-went-wrong/>

19. <https://pages.devex.com/about-devex>

20. <https://www.jeffsachs.org/about-jds>

21 .

<https://www.amazon.com/End-Poverty-Economic-Possibilities-Time/dp/0143036580>

22 .

<https://www.cato-unbound.org/2006/04/02/william-easterly/why-doesnt-aid-work>

23. <https://www.gatesfoundation.org/goalkeepersreport2017/>

24. https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PA00TNJP.pdf

25 .

<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1098214018804081#bibr27-1098214018804081>

26. <https://www.jstor.org/stable/2084615>

27 .

<https://www.elcato.org/sites/default/files/obras-escogidas-libro-electronico.pdf>

28.

<https://www.wsj.com/articles/notable-quotable-milton-friedman-1444169267>